

Metai XIV.

1
1903.

Num. 12.

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

—o—
Turinys:

Skaitytojams. *Red.*

Maskolių valdžios darbai Finijoje. *Lioliškis.*

Paminėjimas Kražių skerdynės. *V-tė.*

Vardan teisybės. *P Aniuolas.*

Žinios: Iš Lietuvos. Lietuviai svetur.

Margumynai.

„Kankinių Kasos“ Komiteto pranešimas.

Atsakymai.

Nuo Redakcijos.

Apgarsinimai.

Prekė 15 kap.

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,

Fabrikstrasse No. 27.

„Ūkininko“² pardavinėjimas.

Parsisiųždinamoji metų prekė:

Prūsiose (Vokietijoje) ir Austrijoje	2 marki.
Anglijoje	3 šilingai.
Amerikoje	75 centai.
Lietuvoje (Maskolijoje) kuvertuose	3 rubliai.

Apgarsinimai.

ŪKININKO KALENDORIUS

1904 metams

jau pasirodė ir galima gauti jį Tilžėje
pas

M. Saunus

Fabrikstrasse 27.

Ūkininko Kalendorius paduoda daug naudingų ūkininkams ir kiekvienam Lietuvos gyventojui žinių ir nieko nerašo priešingo nė valdžiai, nė tikėjimui. Jame atrasite surašytas visas šventes, prekymečias, teipgi — paaishkinimus apie kalendorių, orą, apie ūkį, arba gaspadorystę, pirklystę, rasite pamokinių, kur pasidėti pinigų, apie paleidimą nuo karūmenės, atrasite dainelių, papasakojimų ir šep visokių kitų naudingų žinių. Nuo knygnešių reikalaudami jį, reikalaukite Ūkininko Kalendoriaus — toks jo vardas.

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

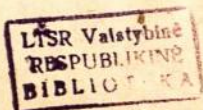
Skaitytojams.

„Ūkininkas“ išeidinės ateinančiais metais po senovės ir tarnaus jau, kaip ir ligšiol nuo kurio laiko tarnavo, — tik vien *tautiškai-politiškiems* mūsų krašto reikalams.

Tie reikalai užima dabar mūsų visūmenės gyvenime svarbiausią vietą. Neatlikę tų reikalų, mes negalime dabar jokių būdu, prie dabartinio despotiško mūsų suvaržymo, bandyti išraišioti ir kitų mūsų gyvenimo klausimų. Pirmų-pirmiausiai turime *visi išvien* pasistengti numesti varžančius mus iš visų pusių pančius, nusikratyti neišpasakytai slėgiantį mus ant kiekvieno žingsnio *tautiškai-politišką jungą*, kurs neleidžia mums dabar nė pasijudinti, nė atsikvėpti. Tik atlikę tą nurodytąjį čia darbą, mes galėsime toliaus žengti.

Tiems tai teip gyviems tautiškai-politiškiems reikalams ir pasišvenčia „Ūkininkas“. Kas prijaučia mums, kam brangus yra mūsų ginami reikalai, kas su mumis — kviečiame prie darbo.

Redakcija.

Maskolių valdžios darbai Finijoje.

Už 500 viorstų nuo Lietuvos į šiaurę, prie Baltųjų marių guli kraštas, Finija (Finliandija) vadinamas. Darbštus to krašto žmonės perkirto grioviais akmenines uolas, išstatė dirbtuves, įtaisė pas save marmuro, geležies ir vario kasyklas. Jie sutvėrė tolymame šiaurės krašte augštos šviesos vietą — finai priguli prie vienos iš apšviestiesnių Europos tautų. Politiškas Finijos gyvenimas ilgus metus buvo surištas su Žuvėdija, nuo jos priėmė ji krikščionystę. Bet laikui bėgant, atsisėdęs 200 metų atgal ant maskolių sosto, Petras Pirmasis užėmė Baltųjų marių krantus ir Finijai jau reikėdavo susikirsti su Maskolijos galybe. Šimtui metų prasliskus nuo Petro I viešpatavimo, 1809 m. Žuvėdija jau buvo prispirta atiduoti Maskolijai tą kraštą, vienok su tokia sąlyga, kad maskolių caras valdysias Finiją, kaip didis jos kunigaikštis.

Caras Aleksandras I., apimdamas didžiojo Finijos kunigaikščio sostą, prižadėjo jos gyventojams tokią politiską laisvę, kokią jie turėjo, gyvendami po žuvėdų karaliaus valdžia. Manifeste, išleistame 15 kovo 1809 m., Aleksandras rašo: „Pašaukti ant didžiojo Finijos kunigaikščio sosto, ... męs pripažįstame tiesas ir privilegijas, kokiomis seniau naudojosi kunigaikštystė.“

Šito manifesto žodžius caras patvirtino ir antrą kartą, atidarydamas seimą: „Prižadėjau užlaikyti tiesas ir konstituciją, sakė Aleksandras susirinkusiems visos Finijos pasiuntiniams, dabar patvirtinu duotą žodį.“ Beto caras viešai prisiekia Borgo katedroj ir dar syki patvirtina savo prižadėjimą, o caro išrinktasis Finijos generalgubernatorius padavė Finijos pasiuntiniams aktą su Aleksandro parašu, kuriame caras prižada užlaikyti krašto konstituciją. Finijos gi gyventojai iš savo pusės taip prisiekė: „Męs, čia susirinkusieji, savo ir savo tautiečių vardu pripažįstame Rosijos carą ir Finijos kunigaikštį savo valdovu. Tiesas ir konstituciją męs užlaikysimė tokias, kokios jos šiandien yra.“

Nuo prisiekos laiko praslinko netoli 100 metų ir galima drąsiai pasakyti, jog finai šventai užlaikė savo prižadėjimą, o ko vėta caro prisieka, tuoj pamatysimė.

Atiduota į šiaurės meškos nagus, Finija pradėjo naują politiską gyvenimą. Per 100 metų ji teisingai pildė savo pareigas:

nė vieno karto nebuvo sukilusi prieš Maskoliją, 1830 m. dargi davė kariūmenę lenkų ir lietuvių sukilimui numalšinti, nors, pagal konstitucijos įstatymus, Finija neprivalė duoti kariūmenės užsienių reikalams; finų gi gerovė ir apšvietimas kur-kas augštesnis buvo, negu Maskolijos.

O carai maža tesirūpino duota prisieka. Jau Aleksandras I, pasibaigus karei su Napoleonu, jauzdamas gana galingu, sumindžiojo duotą Borge prisieką — nuo to laiko jis nė vieno sykio nebuvo sušaukęs Finijos seimo. Mikalojus I dar mažiau rūpinosi duotu prižadėjimu, tik Lenkijos ir Lietuvos sukilimas 1830 m. sulaikė jį dar nuo atėmimo priklausančių Finijai tiesų. Aleksandras II rodėsi finų draugu ir vėlei, tiktai dėl Lietuvos ir Lenkijos sukilimo 1863 m.

1863 metų sukilimas išnaujo sujudino carų sostą. Buvo valanda, kada karalienė Marija, persiskirdama su Muravjovu, einančiu lietuvių žudyti, prašė to žvėries bent Lietuvą sulaikyti Maskolijos naguose. Žvėriški darbai Muravjovo Lietuvoj ir Bergo Lenkijoj apdengė gėda carą ir jo valdžią; o caras Aleksandras, priverstas ką-tik atliuosuoti valsčionis nuo baudžiavos, norėjo apsigarsinti laisvės apginėju ir žmonių geradariu, — to reikalavo maskolių noras išibrauti į Serbiją ir Bulgariją. Tuo tarpu jų kariūmenė elgėsi, kaip puslaukiniai žmonės, o gal dar ir blogiau. Caras, teisindamas save, norėjo parodyti visai pasaulei, jog jis teip tesielgiąs tiktai su „maištininkais.“ Tam patvirtinti caras sušaukė 1869 Finijos seimą, atnaujino Aleksandro I prižadėjimus ir patvirtino reformų projektą, paduotą per seimą.

Finijos gyventojai džiaugėsi, jog nors vienas caras nesulaužo prisiekos, o lietuvių ir lenkų priešai šaukė: „žiūrėkite, maištininkai, kokiomis tiesomis naudojasi Finija už ramų pildymą savo pareigų! Žiūrėkite, kaip reikia gyventi su caru!“ Nesuprato, nabagai, arba nenorėjo suprasti maskolių valdžios politikos.

Gale Aleksandro II viešpatavimo jau vėl tapo užmiršta sušaukti seimą, o viešpataujant Aleksandrai III, juodi debesiai caro despotizmo pradėjo rodyties ant Finijos dangaus. Pradžią padarė laikraščiai. Valdžiai paliepus, laikraščiai apreiškė visai pasaulei, jog Finija trokštanti arčiau susijungti su Maskolija, bet tam yra priešinga vadinamųjų žuvėdomųjų ir finomanų saujelė. Tie žmonės neapkenčią Rusijos, girdi, nestatą už savo pinigų pas save cerkvių, nesimokiną maskoliškos kalbos, o Finija, bū-

dama jų rankose norinti turėti savo kariūmenę, savo valdžią, mokyklas, krasą (pačtą), atskirus įstatymus apmokėjimui daiktų, parvežamų iš užsienio. Jie, girdi, prapuldysią Finiją. Kas gi, tų laikraščių nuomone, reikėtų daryti? — Gelbėti Finiją iš tų žuvėdomųjų ir finomanų rankų ir sujungti tą „grynai maskolišką“ kraštą su visa Maskolija.

Tokios laikraščių šnekos parodė Finijos gyventojams, jog Petrapilyj darosi kas-nors negero. Kaipgi kitioniškai galėtų taip rašyti valdžios tarnų peržiūrimi laikraščiai?

Blogi prajautimai pradėjo išsipildyti. Caras nepatvirtino baudžiamųjų įstatymų, pripažintų per seimą Gelsingforse 1889 metais. Paskui valdžia sušaukė komisiją peržiūrėjimui krasos (pačto) įstatymų ir tamožnės muitų. Jau pradėjo valdžios tarnai privadžioti, jog, ką Aleksandras I Finijai prisiekė, to visai gali nepildyt jo įpėdiniai; privadžiojo taip-pat, jog caras Aleksandras II patvirtinęs tiesas, neapsižiūrėjęs gerai (tai vargšas!) . . .

Pradėtą darbą pertraukė Aleksandro III mirtis. Užėjus ant sosto Mikolajui II, sujungimo Finijos su Maskolija darbas ir paniekimas jos tiesų vis ėjo ir ėjo tolyn. Praslinkus dvejiems metams nuo užžengimo jo ant sosto ir prisiekimo užlaikyt Finijos konstituciją, caras atsiunčia 1898 m. į Helsingforsą pirmą maskolių generalgubernatorių Bobrikovą. Bobrikov atsivedė su savimi policijos ir kazokų gaują ir atsivežė valdžios projektas seimo patvirtinimui per pirmutinį jo susirinkimą.

Projektai buvo apgarsinti sausio mėnesį 1899 m. Maskolių valdžia reikalavo, kad būtų panaikinta Finijos kariūmenė, o į jos vietą įvesta tokia kariūmenė, kaip visoj viešpatystėj. Nespėjo dar seimas ir finai atsigauti nuo nusistebėjimo, kaip 15 kovo tų pačių metų Bobrikov paduoda senatui manifestą apie sulyginimą Finijos tiesų su visos Maskolijos viešpatystės tiesomis ir įstatymus patvirtintus Petrapilyj be sutikimo ir žinios vietinės finų valdžios. Baimė apėmė visą Finiją, kuomet ji tai savo akimis pamatė ir perskaitė apačioj caro parašą. Tarp kit-ko tuose naujuose įstatymuose buvo pasakyta, kad Finijai įstatymus nuo to laiko išleidinėsiąs nebe seimas, bet caras ar, jau carui leidus ministrų komitetas; galys tai daryti caras ar jo pagelbininkai su seimo žinia arba ir be seimo žinios.

Tokiu būdu vienu pluksnos brūkimu liko panaikinta seimo valdžia, konstitucija ir kartu Finijos laisvė.

Ir teip padarė Mikalojus II, tas „Dievo leistas“ maskolių caras, kuris pirma prisiekęs buvo pildyti Finijos konstituciją! Finai dabar pamatė, kaip jie kvaili buvo pirmiau, garbindami maskolių valdžią.

Finai negalėjo tylėti po to atsitikimo ir jie netylėjo. Tas manifestas sukėlė visos tautos protestą. Senato prokuratorius pripažino jį neteisingu. Senatas, teisybė, sutiko jį apgarsinti, bet kartu užprotestavo prieš manifestą, kaip peržengiantį Finijos tiesas. Seimas ir senatas išrinko pasiuntinius, kurie turėjo nukeliauti Petrapilin ir paaiškinti carui neteisingumą jo išduoto manifesto. Pasiuntiniais tapo išrinkti: vyskupas, senato pirmsėdžio pagelbininkas ir keli užvis daugiau godojami Finijoje žmonės; kad pasiuntinių žodžiai turėtų didesnę vertę, kad jie būtų skaitomi už viso krašto nuomonę, buvo surinkta striukame laike 524,000 parašų, protestuojančių prieš manifestą.

Vargšai apsiriko. — permaža dar jie buvo pažinę maskolių valdžią, kadangi dar pirmą kartą teturėjo jie; su ja tokį reikalą manė, jog caras apsirikęs ar tapęs apgautas, užtat, girdi, reikia jam išaiškinti, kaip kas yra ir jis atšauksias savo paliepiamus. Bet caras nepriėmė pasiuntinių; nepriėmė teip-pat ir mokslo vyrų, kurie, gindami Finijos tiesas, buvo atvežę Petrapilin prašymų su 1080 parašų garsingiausiųjų 13 Europos viešpatysčių mokslo vyrų.

Generalgubernatorius Bobrikov tuoj pradėjo darbuoties: drąsesni senatoriai tapo atstatyti nuo vietų, gubernatorių vietas užėmė maskoliai — negirdėtas daiktas lig šio laiko Finijoje. Paliepimas pradėjo eiti už paliepimo: 1900 m. buvo liepta įvesti rusišką kalbą į viešpatystės vietas, o paskui tapo susiaurinta draugysčių ir susirinkimų laisvė. Bobrikov ėjo tolyn ir tolyn: jis pradėjo persekioti nepatinkamus laikraščius, redaktorius kišo į kalėjimą, uždarinėjo redakcijas, pradėjo atstatinėti nuo vietų visus tuos, kurie buvo priešingi naujiems įvedimams, pripildė kraštą šnipukais. Norėdama patraukti prie savęs neturinčius žemes, valdžia paskyre du milijonu markių nupirkimui jiems žemės, žinoma, iš Finijos išdo, o badmečiams pereitais metais atsitikus, jie tiesiog dalino neturtėliams pinigų. Seimas, susirinkęs Helsingforse 1900 m., nutarė dar vieną kartą kreipties prie caro su prašymu nemindžioti Finijos tiesų ir su skundu už Bobrikovo nedorybes. Tame prašyme finai nurodo savo tiesas, kurias

pripažino jiems, apimant didžiojo Finijos kunigaikščio sosto, Aleksandras I ir jo įpėdiniai. „Seimas, taip baigiasi tas prašymas, laiko už savo pareigą, paremtą ant tiesų, rėdančių visą pasaulę, sergėti įstatymus ir tiesas, kurios tapo pripažintos Finijai 1810 metuose.“ Ant to prašymo caras nusiuntė per apskųstojo Bobrikovo rankas tokį atsakymą: „Finijos pasiuntinių prašymas, kadangi tai yra papeikimas valdžios darbų, paliktas be pasekmių.“ Tokiu būdu Bobrikovo darbai tapo pripažinti teisingais ir sutinkančiais su caro nuomone.

Po tokio atsakymo Finijos gyventojai suprato, jog valdžia neturi sąžinės, suprato, jog atėjo galas jų laisvei. Ir tiesa, caro paliepimas 1901 m. išnaikino Finijos kariūmenę ir įvedė tokį-pat būdą ėmimo¹ kariūmenę, kaip visoj Maskolijos viešpatystėj; susiaurino seimo laisvę ir užgynė išleidinėti visus nepatinkamus maskolių valdžiai laikraščius; įvedė maskolišką kalbą į valdžios vietas ir į mokyklas, o kartu pamažu pradeda veisti ir maskolius mokintojus.

Finai, matydami, kad čia kitaip jau nieko nebepadarys, pradeda atvirai priešintis maskolių valdžiai ir Bobrikov kartas nuo karto prieš juos siunčia kazokus su „nagaikomis“, kad jie pažintų Maskolijos spėką, žodžiu, nedorybės ir prispaudimai, kuriuos pradėjo nešti ant savo sprando Lietuva jau nuo Katrės II — prieš 100 metų, ištiko dabar ir Finiją. Širdis Finijos gyventojų sprogsta, žiūrint į tą žvėriška maskolių valdžios prispaudimą: jie turėjo gerą seimą, o vietoj jo gavo Bobrikovą; turėjo puikius įstatymus, o dabar gavo kazokus ir „nagaikas“, šimtas su viršum laikraščių sklaidė tarp žmonių šviesą, o dabar daugelis jau nustojo drąsos kariauti su neteisybe; jų mokyklos pirma buvo paveikslu daugeliui Europos viešpatysčių, o dabar pakliuvo maskolių policijos priežiūrai; draugystės, streikai taip-pat, kaip ir visoj Maskolijos viešpatystėj, bus žandarų, kazokų persekiojami, kišami į kalėjimus...

Ir finai, pagaliaus, nutarė, kad jie tik kovodami, o ne prašydami gali ką-nors laimėti, ir pradėjo kovot: Finijos seimas, o paskui ir visa Finija atmetė visus caro paliepimus, nepripažįsta Bobrikovo už Finijos valdytoją; žmonės nepildo valdžios prisakymų, paliepimas apie naują ėmimo į kariūmenę būdą liko neišpildytas nė 1901, nė 1902 metais, kadangi testojo tik maža pašauktosios komisijos ėmimui į kariūmenę, dadelė nesusirinkdavo

būk dėl stokos tinkamos vietos žmonės; policijos nubausti už neėjimą į kariūmenę, kreipėsi teisman (sūdan) ir tapo išteisinti; kunigai negarsina iš sakyklų caro paliepiamų, o jeigu kartais atsiranda koks ir apgarsina, tai patis žmonės daro jam visokias kliūtis ir atstato jį nuo vietos. Nelaimė sukėlė visus gyventojus į kovą, apie ką pirma niekas nė manyte nemanė.

Maskolių valdžia, kaip jau augščiau buvo minėta, norėjo pritraukti į savo pusę neturtėlius, darbininkus, bet ir tai jai nelabai sekasi, o daugelis apšviestiesnių finų da labai pradėjo rūpintis jų reikalais. Užgynus išleidinėti daugelį laikraščių, finai pradėjo išleidinėti juos pas save slapčia arba gabent iš Žuvėdijos. Jie apvaikštinėja metines tų liūdnu atsitikimų sukaktuvės, taiso manifestacijas, kuria slaptas draugystes ir draugystėles, renka kovai pinigų.

Apie visus tuos finų darbus žino maskolių valdžia ir nauju šių metų manifestu caras atidavė Finiją į policijos rankas. Niekas dabar tənai, kaip ir pas mus, negali būti persitikrinęs, jog neateis caro policija ir kazokai, iškės, išvartys visą gyvenimą, areštuos, ikiš į kalėjimą, ištrems iš tėvynės niekuo neprasikaltusį žmogų. Maskolių valdžios nuomone reikia išvyti iš Finijos priešingųjų valdžiai žmonių saujelė, tai būsią viskas gerai, ir todėl ji davė Finijos generalgubernatoriui ir gubernatoriams trims metams tiesą daryti, ką tik jie nori, kad tik numalšintų finus.

Ko gi mės, lietuviai, galimė laukti nuo caro ir jo pagelbinkų, neturėdami nė prižadėjimų, nė prisiekų!? *Lioliškis.*

Paminėjimas Kražių skerdynės.

Ar atsimenat dar, skaitytojai, tuos nežmoniškų persekiojimus ir kankinimus, tą baisią skerdynę, kurią turėjo pakelti 10 metų atgal kražiečiai už tai, kad jie nenorėjo atiduoti valdžios tarnams savo bažnyčios, kolaik nesulauks caro atsakymo? Jei primiršot, ar visai negirdėjot apie tai, nors trumpai, aš jums papasakosiu, nes toki bausis atsitikimai reikia visiems visuomet atsiminti.

Kražių miestelyj (Raseinių pavieta, Kauno gub.) buvo dvi bažnyti — sena medinė parapijos bažnyčia ir kita dar tvirta mūrinė, prigulėjusi benediktinėms vienuolėms (zokoninkėms).

Maskolių valdžiai, kaip ašaka gerklėj, stovėjo šita vienuolių bažnyčia. Nemaža jau išplėšė ji mums bažnyčių ir vienuolynių (klioštorių) — užsimanė dabar ir šitą atimt, norint žmonės norėjo, kad ji būtų paversta į parapijos bažnyčią: ji buvo kur-kas didesnė ir geresnė už medinę jų bažnyčią. Bet nepaisė to maskolių valdžia ir liepė Kauno gubernatoriui Klingenbergui būtinai uždaryti ją, o paskui sugriauti ir įkurti toj vietoj ūkės mokyklą.

Nusigandę žmonės per dienas ir naktis, pasimainydami vieni su kitais, pradėjo sergėti tą savo turtą, nedavė pasidavėliams kunigams išnešti iš jos Švenčiausiojo, meldėsi ir maldavo policijos truputį palūkėti, koliai jie nesulauks caro atsakymo, pas kurį buvo nusiuntę jau kelis prašymus. Tikėjosi, vargšai, kad caras „ne toks“, kad jis išklausysias teisingo jų prašymo; bet vietoj atsakymo sulaukė naktį 21 (9) lapkričio Kauno gubernatorių. Su kryžium ir caro bei carienės paveikslais sutiko jį žmonės ties bažnyčios durimis, prašė palaukt, koliai gaus caro atsakymą, o paskui galėsias jis daryti, ką tik norės — policijos kardai ir kazokų kančiai buvo atsakymu jiems ant tų nužemintų maldavimų.

Nelaimingų kraštiečių kraujas srovėmis pasipylė. Neišturėjo žmonės, pradėjo ginties, bet jau buvo pervėlai. Kiek tapo visai nužudytų, kiek prigėrė Kražentos upėje, į kurią tie žvėrys suvijo žmones, kiek tapo sužeistų, kiek mergaičių ir moterų sugėdintų, kiek turtų išplėšta — kas besuskaitys!

Negana da to: suimtuosius žmones liepe gubernatorius kančiais plakti. Padėjo suolą ir gubernatorius liepė kazokams paeilui kiekvieną iš vyriškųjų pulko nurengti, tiesti ant suolo ir kirsti „nagaikomis“ per pliką kūną. Raseinių miesto daktaras Vasilenko skyrė pagal žmogaus stiprumą, kas kiek galis pakelti kančių. Gubernatorius, stovėdamas šale, pats kirčius skaitė. Moters, gubernatoriaus sustatytos į dvi eili, turėjo žiūrėti, kaip vyrus plaka, klausyti jų rėksmo ir laukti savo eilės. Moterims buvo žadėta po 10—15 kančių, o vyrai gavo po 40—50.

Kazokai griebė pirmą iš pulko vyrą — augštą, tvirtą, kaip ažuolą. Patiesė ir pradėjo iš abiejų pusių kančiais kapoti. Po pirmo kirčio pasirodė kraujas, paskui bepliekiant pradėjo kristi nuo kūno mėsos. Kazokai vis plakė, gubernatorius kirčius skaitė. Žmogus iš pradžių rėkė nesavu balsu, bet, priskaičius iki 25,

apalpo, nutilo. Daktaras priėjęs prisilietė prie jo rankos ir tarė: „Nuduoda . . . galite da 15 pridėti“ . . . Davus da penkioliką, jau visai apalpusį žmogų kazokai nuvilko ir ėmetė į valsčiaus kanceliarijos gurbą (tvartą), kad atsigaiveluotų.

Teip išplakė 15 ar 16 žmonių. Būtų nėvieno neplakto nepalikę, kad tuo tarpu nebūtų atvažiavęs Kauno prokuratorius ir nebūtų uždraudęs tokio žmonių mėsinėjimo.*)

Šiurpuliai pereina per visą kūną, atsiminus tą baisią skerdynę, nesinori tikėt, kad tai būtų teisybė, bet . . . tai tikra teisybė. Tai ir teisme (sūde) pasirodė. Štai čia aš paduodu, išvertusi iš maskoliško socijaldemokratiškojo laikraščio „Iskra“ (52) teismo rūmų („sudėbnaja palata“) pirmsėdžio laišką, rašytą tiesos ministrui dėlei kražiečių bylos — tepaliūdija jis tą atsitikimą; tepaliūdija tai laiškas tikro valdžios tarno, kaip jis pats save vadina, tikro maskoliaus!

„ . . . Šale Teismo Rūmų nutarimo apie Kražių miestelio Kauno gub. sumišimą, kurį dabar, įstatymams reikalaujant, siunčiu Jūsų Mylistai, aš, kaip *man doros pareiga liepia*, skaitau sau už priedermę pasakyti šitam savo laiške tai, ko Rūmai, kaip Teismas, neturėjo tiesos daryti savo nusprendime.

„Norint Generalgubernatorius visą laiką klausėsi tyrinėjimų ir tai, matomai, užėmė liūdytojams, o ypač policistams, burnas, vistik išsiaiškino priežastį, iššaukusios naktį 9 lapkričio 1893 m. tą baisų atsitikimą, priežastį, parodytos Rūmų nutarime; išsiaiškino teip-pat ir tai, kad Kauno Gubernatorius Klingenberg, gavęs žinias nuo policijos, liepė pribūti į Kražių miestelį aštuntoj valandoj ryto 8 lapkričio trims šimtams kazokų, ir, nutęsęs beveik per du metu uždarymą panaikintos benediktinių vienuo lynės bažnyčios, išrado, pagaliaus, už geriausią daiktą *uždaryti ją antroj valandoj naktį*. Pašalinių kurstytojų paraginta ir padrąsinta pirmutiniais labai bailiais valdžios žingsniais, tamsi, sanatiškai tikinti minia sutiko Gubernatorių ties savo bažnyčios flenksčiu su švenčiausiais, jų nuomone, daiktais: *su kryžium ir caro bei carienės paveikslais*. Minia, regimai, sprendė, kad per tokią šventenybę nejokia vyriausybė negali peržengti. Bet Gu-

*) Skaityk knygelę: „Kražių skerdynė ir jos pasekmės“, Chicagoj išleista, ir kitus aprašymus Kražių atsitikimo.

bernatorius ne tik įsiveržė ir¹² tai spėka į bažnyčią, bet dargi su policistų pagelba išvarė „nagaikomis“ iš bažnyčios besimeldžiančius žmones. Visai suprantamas daiktas, kad tai iššaukė visuotina žmonių pasipiktinimą, ir išėlimą: minia, išlaužusi bažnyčios duris, kurias buvo liepęs Gubernatorius užversti iš vidaus, ką-tik neišveržė ant vargonų, kur buvo pasislėpęs Gubernatorius, kunigų ir policistų apsuptas.

„Minia grūmodama reikalavo Gubernatoriaus, kad jis sustatytų protokolą, jog jis, kaip totorius ir žmogžudys, įsiveržė naktį į Dievo namus ir ten biauriai pasiėlgė. Gubernatorius pratęsimui laiko, laukdamas kazakų atvykstant, sutiko su tokiu žmonių reikalavimu, ką reikia priskaityti prie labai peiktino jo vietoj pasiėlgimo; tas žmonių reikalavimas tegalima išaiškinti tik tuo, kad įniršusi minia jau nebegalėjo apsvarstyti savo žingsnių. Tuo tarpu tam pačiam laike ties bažnyčia raiti policistai kelis kartus šoko ant žmonių ir šaudė į juos — tai aiškiai patvirtino per tyrinėjimus du gydytoju, kuriuodu gydė penkis sušaudytus revolverių kulkomis žmones; laimė, jų žaizdos buvo nelabai didelės. — Kas buvo, atvykus kazokams ir suareštavus visą krūvą žmonių, tai yra, kas buvo numalšius ir nusmerkus besipriešinančią minią, teismas to netyrinėjo; bet iš pavienių kaltinamųjų nurodymų, kurių, žinoma, negalima buvo prašalinti, matyt, kad paskui pradėjo kai-kuriuos iš jų bausti administratyviškai, — paliepus Gubernatoriui, pliekė juos „nagaikomis.“ Toks, Jūsų Mylista, apskritas paveikslas viso to, kas atsitiko Kražių miestelyje 9 lapkričio naktį 1893 m., ir tokios tai apystovos privertė Teismo Rūmus, dargi kuo, daugiausiai nusileidžiant, pasirašyti po nutarimu, kuris nusmergia vadovus į katorgą. — Bet Rūmai, kaip Teismas, išpildė savo pareigą, kaip liepė jam įstatymai ir sąžinė, ir jie tvirtai pasitiki caro mielaširdystei, prie kurios jie ir nutarė kreipties.

„Jie aš jau užbaigčiau šitą savo raštą, tai nepasakyčiau visko, ką skaitau sau už priedermę pasakyti, nors tai ir nepriderėtų man, kaip Teismo Įtaisos atstovui. Aš manau apie mūrinę prie buvusios benediktinių vienuolynės senovės bažnyčią. Ji, vieton paversti į parapijos bažnyčią vietoj senosios, medinės, supuvusios, kaip parapijonis liūdi ja, bažnyčios, tapo nuspręsta ne tik uždaryti, bet visai sugriauti, norint, kaip man pačiam Gubernatorius sakė, tai apsieitų išdui ne mažiau 11 tūkstančių

rublių. Vietiniai gyventojai katalikai negali kitaip žiūrėti į tą sugriovimą, kaip į norą panaikinti brangią šventenybę, turinčią jiems dargi istorišką vertę, ir beto, kaip į tiesų perskiojimą jų tikėjimo; o tai, man rodos, niekuomet nebuvo ir nėra valdžios noru.

„Žmonės ir čia, kaip visur Maskolijoje, seniai jau priprato manyti, kad maskolių caras — tai neišsemiamas šaltinis visų mylistų, kokias jie turi, viso gero, ko jie gali tikėtis.

„Tokių būdu, apskritai kalbant, susimylėjimas, dargi kuodidžiausias, einantis nuo caro sosto augštybės, niekuomet ir niekur, o ypač šitam atsitikime, negali sumažinti jų akyse valdžios didybės, o tik pakelti jos teisingumą.

Jūsų Mylista žino mano tarnystės praeitį, aš tikras caro tarnas. Aš pasenau, betarnaudamas teisme, aš pagaliaus maskolius ir ir dargi maskolius iki kaulų smegenų, ir aš sakau Jums: Jūsų Mylista, byla, kuri ką-tik pasibaigė, man pirmsėdžiaujant, ir kurios išpūdžiai da teip gyvi pas mane, rašant Tamstai šitas eilutes, ypač dėlto, kad aš maskolius, *giliai sujudino mano tautišką jausmą*, kuriuo aš visuomet, visur, ypač šitam krašte, gerėjausi, geriuosi ir gerėsiuosi.“ ...

Tai teip skamba tas tikrojo maskoliaus, ištikimiausio caro tarno, laiškas. Jis, kaip visi teistojai (sūdžios), matė, kad žmonės čia buvo nekalti, kad teip elgties privertė juos gubernatorius; bet vistik iš 71 apkaltinto, kurie dar prieš bylą išsėdėjo arti 11 mėnesių kalėjime, tik 34 jie teišteisino; 4 dargi buvo nutarta po 10 metų katorgos, 3 — ištremti („į poseleniją“) į Sibirą, 3 — po vienerius metus areštantų rotų... Caras Mikolojus II, rodydamas svietui savo „gerą“ širdį, dovanojo visiems bausmę, tik tie, kuriems tapo nuspręsta katorga, turėjo atsėdėti dar po metus kalėjime.

Jau perėjo nuo tos baisios Kražių skerdynės 10 metų, o kraujais aplaistyta, valdžios budelių išniekinta Kražių bažnyčia da tebestovi, tik, žinoma, uždaryta — neišdrįsta jos pradėti griauti, bet ir žmonėms neatiduoda ta geroji, „Dievo leistoji“ valdžia; tik mes jau nebepasitikime „gerai“ caro širdžiai, nebeprašome nusižeminę valdžios susimylėjimo, o kovojame su ja; mes žinome, kad tik kovodami tegalime ką-nors laimėti.

V—tė.

Vardan teisybės.

Kiek tai kartų mane bardavo mano broliai ir sesers, o labiausiai sena motinėlė, sakydama:

— Vaikeli mano mielas, aš tau ne šimtą kartų sakiau ir sakysiu, kad tu pamestum tuos beublikus skaitęs! Kas iš jų? Beskaitydamas juos, amžinai prapulsi su kūnu ir dūšia: sugaus tave, išveš, kur duonos nekepa, tavo kūną badu numariš, o dūšia amžinai prapulsi... Paliauk, paliauk, vaikeli, tokius darbus dirbęs!... Štai užsitraukei baisią kunigėlių neapykantą, — net visam namui gėda: ar tai juokai — šitaip keikia, pirštais bado!... Ar tau reikia lįsti prie tų, ką „versitetus“ baigę, užsikrėtę peklos mokslu...

Tiesa, iš visų pusių aš apstatytas priešais, visi ant manęs danti galandą: kunigai su didžiausiu įnirtimu šaukia, kad aš — bedievis, parmazonas, broliai, sesers ir motina, išgirdę, kad teip keikia kunigai, iš kailio mane neria, po žmones pasklido mano vardas, kaip skambučio balsas, visi mane pirštais bado, nebūtus daiktus užmetinėja ir už ką? Už tai, kad aš platinu po žmones apšvietimą, kovuju už šventą teisybę?!

Štai susieinu kunigą, pradedame kalbėti apie lietuvių judėjimą, apie lietuviškus laikraščius.

— Tai virto gadynė, tai laikai! — šaukia jis įsikarščiavęs. — Paimkim šiandien lietuviškus laikraščius: „Varpą“, „Ūkininką“, „Naujienas“, ką juose gero rasime? Daugiau nieko, kaip tik sąslavas, vienus apšmeižimus! Kas kam ateina į galvą, tą ir parašo, o ten viską talpina! Į „Varpą“ tai da biskį apšviestiesni rašo, bet ir tas jau nuėjo po velniais; apie „Ūką“, „Nauj.“ nėra ką nė kalbėti: rašo, vos kiaules nustoję ganę, — tai jų rašytojai! O redaktorius viską talpina... Jau tuščia jo, kad talpina, kad bent paskui kritiką priimtų! Bet kur tau priims — ten toks galuos ir redaktorius... O jeigu vieną iš dešimties ir priima, tai į antrus metus patalpina ir sykiu jos kritiką parašo...

Teip, nieko gero nėra tuose laikraščiuose, piemens į juos rašą... Argi ne gėda jums, dvasiški vadovai, kad jau ir „piemens“ jus pralenkė, kad jūs nerandate kitokio įrankio kovai su jais, kaip tik drabstymą jų purvais, koliojimą, keikimą?!... Kaltina redaktorių, kad jis talpinąs neteisingas žinias... Ar

galima jis už tai kaltinti? Juk ¹⁵ jis daug kartų prašė rašyt teisingas žinias; sako geriaus visai nerašyti, negu rašyti neteisingai! Matyt jis myli teisybę. Bet redaktorius negali žinot, ar paduodamoji žinia teisinga, ar ne... Teisybė, kiekvienam nesmagu skaityt neteisinga žinia ir ji reikia kuo-greičiausiai atšaukti, pataisyti klaida — tai redakcija visuomet priims... Sako redaktorius nepriimęs kritikos... Jis priima kritiką — pažiūrėkit į laikraščius, patįs tai pamatysite, — tik kritika kritikai nelygi: nėra tiek daug vietos, kad galima būtų talpinti juose visokios pliauškyinės, kartais kelis kartus ilgesnės už patį kritikuojamąjį raštelį; tuomet visai nebebūtų juose vietos kokiems kitokiems straipsniams, o perdėm tebtų tik ginčai ir peštynės. Tokios „kritikos“ galima talpinti „Tėvynės Sarge“ ir „Kryžiuje“ — ten užteks joms vietos. Kam liūsti į „piemenų“ laikraščius?

Antgalo, negaliu praeiti pro šalį ir šaip inteligentų. Net gėda būtų man prasčiokėliui apie juos rašyt ir jiems privadžioti, bet teisybė to reikalauja

— Teip žemai, girdi, nupuolę lietuviški laikraščiai, kad net gėda jie į rankas paimiti apšviestiesniam žmogui. Ką ten gero rasi?...

Juk tai ne laikraščiai nupuolė, bet jūs nupuolėte! Kalbate, o nieko nedarote! Žmonėms nėra ko jūs laukti ir prašyti, o reikia dirbti, kaip moka, patiems. Jūs iš jų tyčiojate — gėda jums, išgamos!...

Nesakau, kad visi teip kalbėtų ir nieko nedarytų — mačiau inteligentų ir su sveiku protu, neplepančių tokių niekų, dirbančių. O šitie negana, kad patįs nieko neveikia, da ir kitus piktina. Sako: „palūkėkim, štai neužilgo bus leista spauda, tai turėsime gerų laikraščių“... Bet aš norėčiau žinoti, kasgi ten gero bus tuose cenzūros peržiūrimuose laikraščiuose, kad jų teip laukia tie mūsų ponai? Ar ten galėsime mės pasiskusti, papasakoti savo skriaudas ir maskolių valdžios šunynes? Ne, ten tebus giriama maskolių valdžia ir caras, rodomos svietui nebūtos jų „geradėjystės“, monijamos žmonėms akis! Ak, žinoma, vistik bus geriau, kaip bus spauda: tada žmogus galės be baimės gaut ir skaityt bent kokią visai nekaltą knygutę, pripras prie skaitymo; savo keliu po senovės eis iš užsienio geri raštai, jie ras geresnę dirvą, bet... tai da toli gražu: mažiau kalbėkim, o daugiau dirbkim — bus didesnė nauda!

P. Aniuolas.

Žinios.

(Meldžiame rašyti žinias tik ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami dyką, ir nors kiek aiškiaus, su didesniais tarp eilių tarpais. *Red*)

Iš Lietuvos.

Kauno gub.

Židikai (Telšių pav.). „*Židikų bankas — tai vagių bankas*“ — teip vadina prie mūsų Židikų banką. Ir, ištikrųjų, teip yra.

Židikų banką, dar visiems atmenamai, įkūrė keli bajorai. Išpradžios jam ne-kaip sekėsi, bet, pradėjus ten dėti savo pinigų kunigėliams, žymiai pakilo. Dabar vartojamas kapitolas labai didis, atsargai (zapasnų) yra apie 20 tūkstančių.

Sąnariai išrenka 3 bankininkus, 8 rodininkus, raštininką ir jo pagelbininką. Visi renkami trims metams. Per tokius rinkimus susirenka koki 700—800 žmonių, o išrinktieji bankininkai visuomet išmeta kokius 300—500 rub. magaryčioms; pernai Sudavyčius išmetė net 800 rub.

Bankininkai gauna po 500 rub. algos; rodininkai — po 200 su viršum rublių, raštininkas — apie 100 rub. ir po pagelbininkas — apie 200.

Renkami daugiausiai tie, kurie moka degtine priviliot daugiau žmonių ir gali daugiau magaryčioms išmesti. Kai-kurie iš jų vos moka pasirašyt ir beveik visi — paskutiniai girtuokliai; net banke jie turi bufetą įsitaisę! Išleisdami tiek, jie moka ir atgal susilasyt savo išlaidas.

Pasiskolinti gali kiekvienas, turįs žemę; retai kas gauna per 300 rub. Ir tai, skolindamas 300 rub., tegausi tik 200 — mat 100 rub. padedamas atsargai: jeigu nebūtų galima atgauti nuo kokio skolininko pinigai, tai tuomet po truputį sugražinama bankui jo skola iš tos atsargos arba pajų. Skolininkai moka bankui po 8 procentus, o bankas jiems už pajų — po 6. Taigi, paimęs iš banko 300 rub., moki jam po 8 procentus, arba 24 rub.; už 100 rub. pajaus gauni nuo banko 6 rublius, tai lieka užmokėti procentų už 200 rub. 18 rub., arba po 9, o ne 8 procentus.

Negana da to. Tankiai galima išgirst nuo tarnaičių, mau-nant ponui batą, iškrinta iš aulo auksiniai. Tankiai matyt, kaip žmogelis ar bobelė, eidami paskui bankininko, sako: „Poneli, ar

greit aš pabaigsiu mokėjęs į tą 7 banką? Jau tiek metų, kaip moku, o galo vis nėra ir nėra!“ Jeigu susipras žmogus išpausti ponuliui kokią rubliuką ar magaryčių pastatyt, tai tas liepia ateit kitą utarninką — pažiūrėsiąs, girdi, ką jo draugai sakys. — Ne tik procentus ponai bankininkai nusuka, bet tankiai ir visos sumos neatiduoda. Neseniai vienai moteriškei visą šimtą buvo nusukę, bet dar laimė, kad vienas pasigėręs bankininkas apie tai prasarė. Moteriškė nebuvo kvaila, tuojaus pradėjo jį ieškoti; antgalo pasirodė, kad pons raštininkas Milevyčius buvo išplėšęs visą lapą iš užrašomųjų knygų. Ir daug panašių atsitikimų čia yra.

Panašus bankas greičiau nuplikdina žmones, o ne sušelpia. Retai kam tepasiseka išsprūsti iš banko nagų da visai nenubaigtam. Jeigu koks skolininkas truputį pasivėluoja užmokėti procentus, tai bankininkai, pasiėmę storastą, teip jį nutaksuoja, kad jau tas nebeišsikapanos!

Kas gi gali tokiu būdu pagelbėti tą vargšą? Mūsų kunigėliai, nors kitas iš jų turi apie 100 tūkstančių rublių (pvz. Sedos džiakonas, buvęs Tirkšlių klebonas Viliumavyčius), negelbės, mūsų piniguočiai ir žydai-pinigučiai lupa po 15—30 procentų?!... Man rodos, vistik būtų šiočia-tokia pagelba, jeigu žmonės rinktų geresnius bankininkus, nežiūrėtų teip tų magaryčių, sumažintų procentus, o pirmaisiai kiek šviesesni būtų. *Nežinomas.*

Salos (Kamajų parapijos filija, Zarasų pav). *Dievo garbei...* Tankiai išgirstame mes šituos žodžius namiej, bet ypač tie žodžiai yra numylėti klebonijų sienose. Klebonas, norėdamas daugiau paimti ar už palaidojimą, ar vestuves, ar teip už kokias būtinai reikalingas kiekvienam geram katalikui bažnyčios apeigas, visuomet sako, kad tai būsia didesnei Dievo garbei. Aš čia noriu aprašyti dar vieną naują, rodos, Dievo garbės būdą.

Salų filijos kunigui nebeužtenka šieno, kurį jam suveža aplinkiniai parapijonys, nors visiems buvusiems ligšiol kunigams užtekdavo ne tik porai arklių ir keletai karvių, bet kitam dar ir porai ožkų laikyti. Jis užsimanė dar daugiau ir tam tikslui nusisamdė nuo grapo Pšezdzieckio Salagirio pievas, kurias seniau samdydavosi ganyklai ir šienavimui aplinkiniai ūkininkai; suderėjo iš pusės — klebonas nupiausiąs, išdžiovįsias, suvešias ir už tai gausias pusę šieno.

Greitai pasklido apie tai gandas po visą apylinkę; nieks nenorėjo tikėt tam.

— Kaip gi tai, kalbėjo, ims dabar kunigėlis ir samdys piovėjus, valgydīs juos — tai visai jam nepritiktų... Iš tokio kunigo pasielgimo mums, parapijonims, būtų negražu... Kad jau mės negalėtumėm savo mylimam kunigėliui užtektinai suvežti šieno! Kad tu nesulauktum!... Pridėkim po keletą pūdų, geriaus vežimus priminkim ir didesnius kraukim — turės užtekti!

Vieni buvo pažadėję geriaus mikti vežimus, kiti gi atrado, jog šieno kunigėliui užtenka ir pridėti visai nebereikia. Teip tuo tarpu ir pasiliko.

Neužilgo prisiartino šienapiūtis, ir vieną dieną žmonės išgirdo nuo savo kunigėlio visai negirdėtą daiktą: ligšiol, būdavo, išlipa kunigėlis į sakyklą, perskaito evangeliją, pasako keletą minučių apie šios ašarų pakalnės „marnastis“, apie „dočesnus griekus“ ir dar šį-tą ir gieda „Aniolas Dievo“; o šitą šventadienį tai net plaukai šiaušėsi drąsesniems, — apie bailesnius nėra ką ir bekalbėti — jie tik akis mirksi, dairosi arba šluostosi pasilenkę ašaras; moters visai balsais šaukė ir stačios, ir klupščios, ir atsisėdusios, visos šaukė, kaip tik kuri mokėjo — toks buvo gražus pamokslas. Pats kunigas, visas sušlapęs, prakaitas teip ir bėga upeliais per pilną, apskritą veidą ir nutukusį gurklį, o kad sako, kad bara!

— Valdžios, sako, neklausot, vyriausybės nenorit pripažint, kunigų negodojat!... Bus, sako, jums keiksmas ir dantų griežimas!...

Klausytojai, žinoma, tie kurie neverkė, girdėdami tokius visai neužpelnytus užmetinėjimus, stebėjosi, už ką gi kunigėlis užpuola ant savo nekaltų avelių, kuo jos teip prasikalto Viešpaties Dievo ir Jo atstovų akyse!? Tarytum ir kelius taiso, ir „mirskus“, ir teip visokius mokesčius moka, ir vyriausybę godoja, ištolo prieš kunigėlį nusilenkia, į ranką, o kai-kuriems ir į delną pabučiuoja, kalendą su kaupu duoda... poną uriadniką, ponaitį raštininką visuomet meiliai priima ir su dyku kišeniu niekuomet neišleidžia, žodžiu, pildo viską, kas jiems pradēm yra dvasiškos ir svietiškos valdžios prisakyta... Už ką gi juos kunigėlis teip bara? Bet greitai išlindo yla iš maišo: spėjo tik kunigėlis pasakyti „amen“, kaip liko viskas aišku: „Užkviečiu visus savo

parapijonis į talką į Salagirį. Aš ten nusišamdžiau pievą: šieno, kurį aš gaunu iš parapijos, man neužtenka... Prašau iš kiekvieno kiemo po darbininką: pioveją ar grėbėją.“

Suprato dabar visi, kodėl teip šaukė kunigėlis. Vieni norėjo neeiti į talką — tai buvo tie, kurie per pamokslą nėvienos ašaros nepraliejo; kiti gi rūpinosi kuo-anksčiausiai pribūti į vietą. Viena diena paguldė visą pievą, trečiądienį (sėredoį) išdžiovino ir vakare jau galėjo vežti. Nereikėjo kunigėliui nė samdyt piovejų, nė grėbėjų, o tik pasakyt didesnei Dievo garbei „gerą“ pamokslą ir užteko. Tik kas-žin, ar daug iš to buvo Dievui garbės?

Tikras katalikas.

Pašvitis. (Šiaulių pav). *Užmirštas didžiausias laikraštis.* Apie Pašvitinį labiausiai yra prasiplatinęs seniausias ir didžiausias laikraštis — „Davatų liežuviai; jis turi daug prenumeratorių, labai mokslingai su darytas, išleidimus nė kapeikos niekam neapsieina ir prie jo prigulintieji dykai jam dirba. Cenzūros leistas. Spaudos jam nereikia — jis labai greitai išnešioja žinias per liežuvius. Žinia, eidama per liežuvius, gali labai pasididinti arba pasimazinti — tai priguli nuo skaitytojų. Kas yra jo redaktorium, nežinau, o žinias geriausiai priima Pašvitinio kunigas Živatkauskas; jeigu davatkos išgirsta, kad jam yra reikalinga kokia žinia, tai kuo-greičiausiai bėga ir pasako. Jų mokslas toks: „Męs negalime imti ant savęs atsakymo; męs, ką negero išgirdusios turime perspėti, o jei mūsų neklauso, turime pranešt bažnyčiai,“ arba, stačiai sakant, kunigui Živatkauskui

Sv.

Suvalkų gub.

Senapolis. *Nauja politiška lietuvių byla.* Š. m. U-ko 4—5 buvo rašyta, jog tyrinėjimas apie buvusį pas Baragines Matulaitį pokilį pabaigtas ir visas nusiųsta Petrapilin. Pasirodė, jog da nepabaigta.

Tuomet tyrinėjo svečius, buvusius pas Matulaitį per pokilį, dabar gi ėmėsi tarsi už kaltininkų.

11 liepos tyrinėjo Juozą Matulaitį iš Baragirės, pas kurį buvo tasai pokilis ir Liudviką Matulaitį iš Stebuliškių kaimo. Už pirmąjį užstatė brolis turtu parankos 1000 rub., antrasis gi nedavė jokios parankos (reikalauta nuo jo net 15 tūkstančių rub.) ir pateko tik po priežiūra.

12 liepos tyrinėjo Pado²⁰bio kanceliarijoj Pijušą Vitkauską iš Putriškių, Juoza Ambraziejū iš Panausupio ir Vinčą Švirmitską iš Varnupių. Kaltino juos už prigulėjimą prie slaptos draugystės, kuri *norinti sugriauti dabarnykšlę Rusijos viespatystės tvarką ir padaryt nepriklausomą Lietuvą*. Toliaus klausinėjo, kas lipo ir mėto lietuviškus atsisaukimus, kas užsiima platinimu uždraustų lietuviškų knygų. Švirmitsko da klausinėjo, kur gavo rastą pas jį per kratą 1902 metų „Ūkininką“ ir kelias priešingas maskolių valdžiai knygytes, kaip „Lietuviai po maskolių jungu“ ir kitas. Atsakė, jog, jam nėsant namie, atnešęs jas koks žmogelis; jo žmona davusi jam pavalgyti ir už maža ką nupirkusi tuos raštus. — Visi tris pakliuvo po policijos priežiūra.

22 liepos tyrinėjo Bielskų iš Balsupio, Biskį iš Biskių ir Juoza Bliūdžių ir jo tėvą iš Tarpučių. Bielskų kaltino, kaipo tos slaptos draugystės iždininką (kasierių), kaipo kitas draugystės iždininkas buvo apkaltintas jau pirmiaus Viktoras Vitkauskas iš Putriškių (apie tai jau buvo rašyta „Ū-ke“). Bielskus turėjo sudėt turtu 1000 rubl. parankos. Biskį klausinėjo apie spektaklius; jis papuolė po policijos priežiūra. Abudu Bliūdžiu klausinėjo, kaipo liūdininkus, apie spektaklius ir apie slaptas draugystes.

Oną Matulaičiutę iš Stebuliškių tyrinėjo, kaipo kaltininę, prisidėjusią prie spektaklių, t. y., žandarų nuomuone ir prie anos draugystės.

Dėlei to paties pokilio patraukti da prie atsakymo:

Chemiskai-techniškos Kazaniaus mokyklos mokinyš Antanas Rucevyčius iš Pavembrių kaimo (nuo Vilkaviškio); padarė pas jį kratą Kazaniūje, rado cenzūruotą „Amerikos pirtyje“ rašinį, 2 maskoliško socijaldemokratiško laikraščio „Svoboda“, keletą nekalto turinio vertimėlių, 5 puslapukus priešingo valdžiai vertimo iš lenkiškos kalbos — „Caro ukazai“ ir žmonių dainų, pasakų, burtų, patarlių; pluoštą jis tapo areštuotas ir išsėdėjo Kazaniaus kalėjime apie 3 mėnesius; paleistas tapo, užstačius tėvui turtu 1000 rub. parankos.

Juozas Matulaitis iš Stebuliškių kaimo, Maskvos univesiteto studentas. Pas jį rado keletą „Darbininkų Balso“ numerių; išsėdėjęs Maskvos kalėjime apie 3 mėn., tapo paleistas už 2000 rub. parankos.

Pranys Penčila (žr. 4—5 „Ū-ko“) auksintojas, pirma Senapilyj, dabar Naumiestyje gyvenąs, pakliuvo po policijos priežiūra.

Per šiuos ir pirmiaus buvusius tyrinėjimas pasirodė, jog kiek galvų, tiek protų — kiekviens atsakinėjo savaip: vieni sakė, jog buvusi lošta kokia-tai komedija ir pinigai buvę renkami alui, kiti, jog nieko nebuvę lošta, nė pinigų nieks nerinkęs.

Tyrinėjo Senapilio žandarų viršininkas Tarasov.

Pabaigoj spalių mėnesio šitas Tarasov su pagalba Senapilio ligonbučio daktaro, didelio lenko-patrijoto, žandarų sėbro, Uscinsko išmieravo: 1) Baraginės Matulaitį, 2) Stebuliškių Liudviką Matulaitį, 3) Viktorą Vitkauską, 4) Pijusą Vitkauską, 5) Juozą Ambroziejų, 6) Vincą Švirmitšką, 7) Triobiškių Botyrių, 8) Stepanavyčių, 9) Vincą Bielskų ir 10) Penčilą. Išmieravo augštį, plotį, rankų ir kojų ilgį, surašė visus apgamus ir ženklelius, surašyti, kaip kas eina ir kalba, kad kartais, pabėgus kam, lengviau būtų sučiupti. Girdėt, kad žandarų viršininkas žadąs mieruot ir moteris, bet Ona Matulaičiutė da neišmieruota.

Dabar, suskaitę visus, išmieruotus ir nemieruotus prasi-kaltėlius, pamatysime, jog prie šitos naujosios bylos yra patraukta bent 15 žmonių.

Y. Z.

— *Krata*. Utarninke 22 rugsėjo visa policijos pekla nulėkė iš Senapilio pas ūkininką Natkevyčių į *Paikiškių* kaimą. Terado tik vieną „Naujienų“ numerį. Areštuot nieko neareštavo.

Plikis.

Padovinio ir Liudvinavo valsčiaus šnipukai. Padovinio valsčiaus šnipai: 1. *Leimonas*, Naujadvario šinkorius; 2. pusgalvis, pagyra launinkas *Adomas Tulickas* iš Varnupių ir 3. Padovinio valsčiaus raštininkas, lenkpalaikis *Piniuta*.

Liudvinavo valsčiūje apie minėtąjį (žr. augščiaus kor. iš Senapilio) pokilį pirmiausiai pranešė Liudvinavo vaitui Kriščiūnui iš Stebuliškių kaimo Jurienė Kubilienė iš Armoniškių perpykusi, kad per tą pokilį nieks nešokinės jos dukters.

1. *Kriščiūnas* — tai žinomas šnipukas; jisai ima nuo žandarų kas mėnuo po 25 rub. algos; per jį buvo padarytos visos kratos dėlei ano pokilio pas Baraginės Matulaitį; 2. kunigas *Orinta*, Liudvinavo klebonas, kuris net turi nuo valdžios kryžių ant krūtinės už puikų šnipinėjimą; pas jį visados pravažiuo-

damas atsilanko žandarų viršininkas, pasivieši, pasikalba. Vienas kunigas, teip-pat klebonas, pasakojo, kad kun. Orianta esąs tikras judošius-išdavikas, būk jis ir algą gaunąs nuo žandarų už šnipinėjimą. Iš kitų šaltinių vėl patirta, kad kun. Orianta, ką-nors susižinojęs, tuojaus praneša vaitui Kriščiūnui, o šits jau leidžia toliaus; 3. *Kleimonas*, Turgalaukio šinkorius, buvęs žandaru; 4. *Petruškevyčius*, buvęs vyresniuojų Liudvinavo žemskiu, bet už ėmimą kyšių numestas; gyvena Liudvinave, ir 5. Kulokų kaimo *Ukelukas*, iš kariūminės parėjęs, launinko sūnus, užsiima šnipinėjimu ir, ką išgirdęs, praneša vyriausiam Liudvinavo apskričio šnipui — vaitui Kriščiūnui. Kiek jam už tai moka, da nepatyrėme.

Y. Z.

Senapolis. *Kunigo-„batiuškos“ nelaimė.* Kunigas-„batiuška“ Miknevyčius, Senapilio gimnazijos kapelionas, balakstydamas ir besistengdamas palikti išguldinėjamą tikėjimo dalykų maskoliškoj kalboj, susirado sau paskutinį galą. Kitas kunigas į jo vietą vistiek jau atvažiuos, o dabar Senapilio klebonas, kunigas jenerolas Senkus, visai išgujo Miknevyčių iš klioštoriaus, o kartu ir klebonijos. Iš pradžių visi kunigai pradėjo nuo jo šalinties, su juo nekalbėt; kaip tik jis prie stalo sėda valgyt, visi kunigai atsi-traukia nuo stalo; ant galo kun. Senkus liepė jam visai išsi-kraustyt. Kai-kurie klioštoriaus tarnai norėjo jam padėt išsi-kraustyt, bet kun. Senkus išsiuntinėjo juos prie darbo, ir M. turėjo samdyties žmones daiktams išnešti.

L. Plikis.

Nuo Red. Jau seniai reikėjo kunigams teip padaryt, jei tai tikrą žinia, su tuo kunigu-„batiuška“! Bet negana to — panašiai turi elgties ir žmonės ir mokiniai: turi visi nuo jo šalinties, neiti pas jį išpažinties, nesisveikinti, neimti kepurės, nebučiuoti į ranką — tegul kartus pasidaro pas mus tokiems išgamoms gyvenimas!

Kalvarija. *Nauja cerkvė ir naujas maskolių „šventasis.“* 8 spalio š. m. tapo pašventinta Kalvarijoje nauja didelė maskolių cerkvė, pašvęsta maskolių šventamjam Agafonui atminčiai maskoliaus-kareivio Agafono Nikitino iš Kalvarijos pavieto, Kybartų kaimo. Jo atminčiai jau yra pastatyta Kalvarijoje 1883 m. nedidelė maskolių cerkvė. Pastatymui jos caras Aleksandras III paaukavo 1881 m. 3 tūkstančius rublių, o 1896 m., leizdamas statyti ir rinkti pinigus naujai cerkvei, teip-pat paaukavo 3 tūkstančius Aleksandro sūnus Mikė. Pinigų tapo surinkta iš viso daugiau 50 tūkstančių, ir cerkvė jau visai pabaigta.

Tai, kaip matot, jau antra Kalvarijoj cerkvė, norint *visame Kalvarijos pavieta*, neskaitant kareivių, *tėra tik 356 maskoliai, o 11 su viršum tūkstančių Kalvarijos parapijos katalikų teturi tik vieną bažnyčią*, pastatytą da 1815 m., ir maskolių valdžia anaipol neleistų antros statyt, nekalbant jau apie caro aukas!

Kuo gi tas kareivis Agafon Nikitin užsipelnė tokią garbę? Matyt buvo aklu valdžios tarnu, kad ji teip garbina jo vardą? — Teisybė — tai buvo prastas tamsus maskolių kareivis. Jis buvo paimtas nelaisvėn, imant maskoliams 1880 m. Azijoj Geok-Tepe pilį. Įpykinti nelabu maskolių užpuolimu, tos pilies apginėjai, paėmę kartu su Nikitinu ir kelias armotas, kuriomis jis į juos šaudė, norėjo jį priversti šaudyti iš tų armotų į maskolius, bet Nikitin anaipol nešovė. Tuomet šitie pradėjo jį visai kankint; kankino, kankino, iki visai neužkankino, kaip tai kiekvienam žingsnyj darė maskolių kareiviai per Kynų karę. Tokie atsitikimai per karę, kuomet inirtę žmonės eina vienas ant kito, kaip laukiniai žvėrys, tai visai nenuostabu; tik ne kiekvieno atminčiai maskolių valdžia stato paminklus: pačioj Maskolijoj mės veikiausiai nerasimė nėvienos cerkvės, pastatytos tokio nelaimingo prasto kareivio atminčiai; pas mus, jos kišamos pakėlimui maskolių, platinimui maskolystės ir parodymui štai, koks geras caras, kaip jis neužmirštąs savo tikrų tarnų! Tam tikslui Aleksandras III da paskyrė 1881 m. Nikitino tėvams 100 rub. „dovanų“, bet, kadangi jie jau buvo numirę, tai davė po 100 rub 2 jo seserim, ir dabar jiemdviem duoda kas metai po 50 rub. *Pilkis.*

Kalvarija. Policijos saualė. Keli metai atgal įsikūrė čia mažą krautuvėlę lietuvius L. Senkevyčius (Senkus) ir parašė ant lentos rusiškai, tik pavardę atkartojo lietuviškai, bet ir tas pakenkė policijai: šimet po užgavėnių, važiuodamas per Kalvariją, žiūriu, kad jau nė pėdsako nebėra lietuviško parašo! Užėjęs pas S., klausiu, kaip tai atsitiko. Jis man papasokojo, kad vieną dieną atėję žemsargiai, nukabinę lentą, nusinešę į policiją, užtėplioję lietuvišką parašą ir atnesę vėl pakabinę, nei pusę žodžio apie tai S. nepasakę. Kai-kurie iš S. pažįstamų patarė jam apskust policiją už tokią saualę, kadangi pagal įstatymus ji turėjo sustatyt protokolą ir paduot į teismą (sūdą), o ne teip padaryt, kaip ji padarė. Bet S., matomai, bijodamas policijos, paliko tą visą reikalą. *Keleivis.*

Pojevonys (Vilkaviškio pav). *Nusigando!* Pajevonyj yra V. Bagdono karčiama. Ties jos durimis buvo pakabinta lenta su maskolišku ir lietuvišku parašu: „Sustojimo namas ant iszgerimo ir iszsineszimo V. Bagdono.“ Išbuvo tas parašas porą metų, bet štai pereitą gavėnią pabaidė Bagdoną žemsargis, ir jis, žmogelis, tuog užtėpliojo lietuvišką parašą.

Ar nebūtų kam patart, kad B. nežiūrėtų žemsargio ir vėl pridėtų lietuvišką parašą — juk žmonės visur laimi bylas dėl šitų parašų!

L. Keleivis.

Pajevonys (Vilkaviškio pav.). *Vaito saualė.* Pernai statė Pajevonio valsčiaus kanceliariją. Per valsčiaus susirinkimą buvo pakeltas klausimas, kur bus kanceliarija, sugriovus senąją triobą. Negriautas teliko tik naujasis kanceliarijos galas, kur sekretorius gyvena, bet ten perankšta; pereit į mokyklos namą — ir ten ankšta. Ūkininkas Šeščila (iš Klėtkininkų) sutiko, kad pas jį gali perkelti tam tarpui, bet tai išrado neparanku esą; antgalo, sutiko vaitas (staršina), kad pas jį perkelti kanceliariją, ir visas susirinkimas tam pritarė. Bet, kada jau reikėjo kelties, pasimaišė Pajevonio žydas Dovydas, ir vaitelis, visai nė žodžio nepasakęs valsčiui, perkėlė kanceliariją į žydo namus; suderėjo mokėt ant mėnesio po 10 rublių; išbuvo 3 mėnesius, tai reikėjo užmokėt 30 rublių. Šimet per susirinkimą (apie Jonines) ir prašo vaitas, kad iš likusių valsčių pinigų užmokėtų valsčius tuos 30 rub. Žmonės nesutinka: tu pats, girdi, bė mūs žinios samdeisi, tai tu ir užsimokėt iš savo kišenės. Ateina rudenio kitas susirinkimas; vaitas vėl prašo, kad valsčius užmokėtų tuos pinigus; žmonės nesutinka; pradeda kalbėti senas ūkininkas Simanas Mickevychius (iš Būdviečių), kad vaitas buvo apsiėmęs pas save perkelti kanceliariją.

— Tylėk, seni, tu nebeturi balso! — sušuko ant jo įpykęs vaitelis — Tu jau nebe gaspadorius! Tavo sūnus gaspadorius...

Mickevychius kalba tolyn.

— Į kozą jį! ko jis čia atsivilko? — rėkia vaitas, o jam padeda rėkt, šale jo atsistojęs, žinomas judošius, Mickevychiaus kaimynas, Senkūnaitis.

Vistik į „kozą“ jo nepaėmė — kiti ūkininkai už jį užsistojo; o užmokėt, antgalo, sutiko pusę — 15 rub.; kitą pusę turėjo pridėt vaitelis iš savo kišenės arba paimt iškur; da davė gerai atsilakti žmonėms.

Neišmanėlis vaitas. Da ²⁵pora žodžių pridėsiu apie mūsų vaitelį — Žiburių dėdė iš Gudelių sodžiaus. Jis jau vaitauja nuo pereitos žiemos antrą trimetį. Žmogus tai labai geras, tik gaila, kad savo dalykų nieko neišmano, o teip nori vis „ponu“ būti — jis vos pasirašyt moka, kur raštininkas parodo. Visus jo reikalus atlieka sekretorius, tik kaip kartais į šaltąją reikia sėsti, tai pats sėdi. Prieš vaitavimą jis buvo lovininku (teismo sąnariu) — žinoma, kaip į lovininkus, teip ir į vaitus jį išrinko degtinė ir alus. Beto jis labai bailus, begalo laižo ponų rankas ir visaip jiems meilinas, išaugšto pradeda žiūrėti ant neturtėlių, kurie neišgali jam pasigerinti; labai pyksta ant tų „biaurybių“ lipintojų atsišaukimų, užtat šimet prieš šv. Traicę buvo prilipinta prie jo triobų; o labiausiai nepatinka jam, kaip ir visiems vaitams, tie žmonės, kurie pradeda teisybės jieskoti, nesiduoda teip ant kiekvieno žingsnio už nosies vadžioties; tokį „negerą“ vardą igijo pas mūs „panie vuicie“ *Būdvičių* kaimas, kuris jau ištikrųjų yra geriau už kitus susipratęs. P.

Griškabūdis (Naumiesčio pav.). *Valsčius nepasiduoda.* Jau ne sykį pernai ir šimet vyresnybė bandė perkelti Griškabūdžio valsčiaus kanceliariją iš Bliuviškių kaimo į Griškabūdį. Mat Bliuviškiuos prie kanceliarijos yra 16 margų lauko, prigulinčio valsčiui. Perkėlus kitur kanceliariją, žinoma, vyresnybė rūpintųsi parsiduoti tą lauką savo „bogo“ garbei, cerkvėms ir gubernijos viršininkų besochių kišenių pašėrimui.

Valsčionis visados atsisakydavo nuo kanceliarijos perkėlimo, nes tai jiems labai neparanku: viena dėl to, kad Griškabūdis guli beveik valsčiaus pakraštyj, antra, atsirastų naujos ir nemažos išlaidos: reikėtų naujos kanceliarijos, reikėtų nepigiai nupirkti jai vieta ir tt.

Pradžioj spalinio vėl buvo pakeltas per susirinkimą tas klausimas, bet valsčionis vienbalsiai, kaip visada, atsisakė, ir, rodos, jau turės būt galas tam valdžios užgaidui. *Lygsvaris.*

— *Da dėl sienpinigių mokesčių padidininimo*).* Griškabūdžio valsčionis nutarė jį išrinko iš savo tarpo 4 plenipotentus rūpinties išnaikinimu naujų arba, kaip žmonės vadina, dvigubų sienpinigių, įvestų pereitą pavasarį Suvalkų gub. ir Lenkijoj.

*) Žr. „Ūkininko“ 6—7 179—180. pp.

Tik, nelaimė, ne visi valsčionis prie to pristoję ir vaitas viską sumaišė: neišrašė to nutarimo į „prigovorą“. *Lygsvaris.*

— *Naujas būdas pinigams vilioti.* Per Atsimainymo atlaides į Griškabūdį atkeliavo iš kažikur dvi vienuoli minyški; žmonės kalba, būk atkeliavusi iš Prancūzijos, kuriedvi renka pinigus ir paskui siunčia į savo šalį, užpirkdami amžinas mišias. Duote labai daug davė, daugumas ūkininkų davė po 1—3 rub.

Teip-pat dabar pasklido po Lietuvą apgarsinimai (pavyzdyje knygučių, pavaikslėlių ir lapelių) draugystės „Chapelle Montligeon“ (išsitaria „Šapel Montližon“), kurios tikslas esąs „gelbėti dūšias čyščiuje apleistas.“

Kam šitie rinkimai ir viliojimai pinigų į kokią-ten svetimą, mums visai nežinomą šalį? Kam mums siųsti pinigai į „Chapelle-Montligeon'ą“, kad mes patį sau neturime nė pagerinimui ūkių, kurios dabar yra visai apleistos. O mūs kunigijos užlaikymas ir gana brangiai mums apsieina...

A. Žioplelis.

— *Netikėti kapitalistai.* Niekas gal nenorėtų tikėti, kad mes galime priskaityti prie piniguočių ir daugelį mūsų žemsargių (uriadnikų). Štai į Griškabūdį atkėlė pernai iš Suvalkų vyresnįji žemsargi (staršą); ateidamas čia, kaip jis pats nesislepia, jis nieko neturėjęs, o praslinkus mėnesiui, jau jam nebetinka, gautas nuo viršininko arklys ir jis nusiperka kitą už 120 rublių. Jo pagelbininkas, prastas žemsargis, Kalėzda, pramintas Velnia-kalėzdžių, atkeltas čia pereitą vasarą iš Sintautų (Naum. pav.), džiaugėsi, kad esą dabar nereikės jam teip toli vaikščiot su savo skolininkais teisman (sūdan) — mat pirmiau jam reikėjo vaikščiot Griškabūdžio teisman. Iškur galėjo tie ponai teip pralobti? Juk jie tegauna tik po 10—15 rub. mėnesinės algos Aišku, kad tai iš tamsumo mūsų žmonių. *ab.*

Kaupiškių ir Bartninkų piniguočiai - žemsargiai. Šimet atkėlė į Kaupiškius (Vilkaviš. pav.) naują žemsargi, ne bet-koki, o turintį apie 15 tūkstančių. Bet tai nieko, jis da ir dabar ima, o čia ties pačia siena — bus geras pelnas. Nemaža čionai pasipinigavo ir buvęs seniau žemsargis Stepianiuk; o tas, biauzybė, gerą uoslę turėjo: ir su buvusiu Vilkaviškio viršininku Linka jis mokėjo gerai susibičiuliuot — mat ir viršininkas gaudavo už emigrantus kas mėnuo po pusantro šimto rublių.

Dabar Stepaniuk Bartninkuos, bet ir ten jam gerai eina, ir ten žmonės da tamsūs. *Pilypas.*

Vilniaus gub.

Vilnius. *Nauja maskolių valdžios šunystė.* Vilniūj ties katalikų katedra jau riogso maskolių karalienės Katrės Antrosios paminklas. Puikus daiktas: 4 metai atgal tapo pastatytas Vilniuje žinomam Muravjovui-Korikui paminklas, o šimet — Katrei-Kekšininkei. Muravjovui — už tai, kad jis iškorė 40 metų atgal tokią baisybę žmonių, trokštančių padėti vargdieniams ir atliuosuoti savo tėvynę nuo maskolių jungo, už tai, kad tiek nekalto kraujo praliejo, tiek sodžių sudegino, tiek žmonių sukišo į kalėjimus, ištrėmė į Maskolijos gilumą, prirakino prie karų, tiek kruvinų ašarų išspaudė!... už tai, kad išplėšė mums tiek žemių ir atidavė jas maskoliams, apsunkino mums pirkties savo krašte žemę, uždraudė katalikams užimti pas mus bent kokias-nors valdžios vietas, priveisė daugybę maskolių; už tai, kad jis atėmė tokią daugybę mūsų krašto bažnyčių ir pavertė jas cerkvėmis, taip pradėjo persekioti katalikystę, uždraudė, pagaliaus, lietuviams spaudzinti lietuviškas knygas! Katrei pastatė paminklą už tai, kad ji 100 su viršum metų atgal pramynė Muravjovui kelius: prie jos buvo visi trys Lenkijos ir Lietuvos padalinimai — 1772, 1793 ir 1795 metuose, prie jos visa Lietuva be Suvalkų gub. ir Prūsų Lietuvos pakliuvo Maskolijai. Prie jos buvo pirmutinis garsusis 1794 m. lenkų ir lietuvių sukilimas. To sukilimo vadovu buvo, da ir dabar senų žmonių minėjamas Lietuvoje, „muzikų jenerolas“ Kastiuška, kuris troško ir žmonėms suteikti didelį palengvinimą. Bet Kastiuška buvo pergalėtas ir maskolių valdžia da sunkesnę uždėjo ant žmonių baudžiavą. Dabar, numalšius tą sukilimą, da prie Katrės Antrosios prasidėjo pas mus platinimas maskolystės ir persekiojimas katalikų tikėjimo; Katrė pirmutinė sumaskolinimui Lietuvos pradėjo veisti čia maskolius ir dalinti jiems atimtus nuo prigulėjusių prie sukilimo laukus; tuomet gavo tokius didelius žemės plotus tarp kitų ir žinomų Kauno gub. grajų Zubovų bočius, Katrės numylėtinis... Žinoma, už tokius jos nuopelnus reikia pastatydinti jai Lietuvoj paminklas!

Aukos paminklui pastatyti buvo renkamos ir nuo prasčiokų, ir jie, žinoma, kaip visuomet, dėjo aukas tos budelės, žinomos

kekšininkės, paminklui. Kas trūko, valdžia pridėjo iš savo izdo (kasos).

Neužilgo bus atidengimas paminklo. Šventė, žinoma, bus švenčiama iškilmingai: susirinks maskolių valdžios tarnai, mūsų ponai, o gal ir kunigai, kaip tai buvo 1899 m., atidengiant Muravjovui-Korikui paminklą, išgirs Katrės-Kekšininkės nuopelnus, pagarbis maskolių valdžią, išgers už jos sveikatą, pakeiks jos priešus; bet ir mes, suprantantieji, ką reiškia tas paminklas, suprantantieji, kad jis — tai tik įrankis apdūmimui žmonėms akių, kad tai yra bauriausias išjuokimas mūsų jausmų, ir mes turime švęsti tą šventę, — turime koku-nors būdu protestuoti prieš tai, parodyt valdžiai, kad mes suprantame, ką ir kam ji tai daro!

Pilkis.

— *Caro kelionė.* 6 rugsėjo pervažiavo geležinkeliu per Kauno ir Vilniaus gub. puikiam blizgančiam traukinij (trūkyj) caras. Kas gyvena arti to geležinkelio, ilgai atsimis ir daugelis keiks šitą „šviesiausiojo“ kelionę. Sujudimas policijos, žandarų ir šnipukų, sutrauktų iš visų kampų, visuose miestuose, miesteliuose ir dargi sodžiuose ties šituo geležinkeliu buvo neišpaskaitytas: kas tik puldavo jiems kiek į akį, tuoj klausia pasporto, krečia, kankina; vieną, kitą ir areštavo; po kelis kartus krėtė ties geležinkeliu stovinčias triobas. Vilniūj ant stacijos ir pačiam mieste da keliomis dienomis prieš Mikės, kaip jis dabar visur vadinamas, važiavimą stačiai nebegalima buvo pereiti per šnipukus; ypač žiūrėjo, kad neiškirstų Mikei kokio „šposo“ susipratę Vilniaus darbininkai, kurių jau yra nemaža saujelė. Kad kas nesuardytų ar teip ko nepadarytų geležinkeliui, jis visas buvo apstatytas kareiviais, uriadnikais, dešimtininkais ir šimtininkais; kitiems iš žmonių reikėjo eiti, viską pametus, net už 4—5 mylių ir riogsot ten per 4—5 dienas! Mikei važiuojant, kaip anais metais Suvalkų gub., kareiviams ir žmonėms-sargams buvo liepta stovėt, nugara atsigręžus į geležinkelį; jei kas eitų artyn geležinkelio, surikt, kad neitų, o jei neklausys, eis, tai šaut, padėt ant vietos! Daugelis žmonių, kuriems tuo tarpu reikėjo važiuot ir eiti per geležinkelį, turėjo stovėt belaukdami, koliaik caras pravažiuos, kokias 3—4 valandas.

Važiuojant Mikei, buvo garsinama, kad jis važiuojas Gardino gubernijon medžioti. Bet šita paskala tebuvo leidžiama tik pėdų sumėtymui — Gardino gub. jis teišbuvo ne ką daugiau pusės

29

mėnesio ir, niekam nežinant, 26 rugsėjo jau atsidūrė Vokietijoje pas savo pačios gimines. Iš Vokietijos buvo žadėjęs apsilankyti Ryme, bet Italijos socialistai ir respublikiečiai viešai pasakė, kad jiems nereikia tokio svečio; sakėsi apšvilpsią jį, jei atvažiuos, ir Mikė pabijojo ten važiuot. Vienok išsidrąšinęs, apsištatęs, kaip Maskolijoje, šnipukais, buvo nuvažiavęs į Austriją pasimatyti su Austrijos karaliumi; Vokietijoje pasimatė su Vokietijos karaliumi ir, išmėtęs baisias krūvas pinigų, sugrįžo lapkričio pradžioje iš užsienio. Dabar jis da tebėra Lenkijoje Skiernieviciuose. Ten bus, koliai pasveiks jo pati, kuriai ausis prasi-vėrė. Paskui apsištatęs, kaip šėlįk važiuodamas, šnipukais, grįš į savo sostapilį; pakelįj, kalba, užsuksias į Vilnių ant atidengimo Katrei paminklo, bet veikiausiai pabijos.

Tai taip važinėjasi caras! Nesusipratę žmonės vis kalba, kad caras esąs kitoks, kad tik šitie mažesnieji viską darą, sako, kad, jam važiuojant, reikia prašymai ir skundai padavinėti — na, meldžiami, padavinėkit! Gal bent tuomet, kaip jis atmes visus jūsų prašymus, jūs pamatysit, kad jis toks-pat jūsų dielė, kaip visos dielės! Juk kad būtų geras žmogus, nieko nereikėtų nė bijoties, o dabar... vagies kepurė dega. *Dobilas.*

— *Caras su cariene sugrįžo.* 5 gruodžio, pagaliaus, sugrįžo caras su cariene į Carskoje Sielo, pasitranke 3 mėnesius ir išmėtę neišpasakytas krūvas kruvinu prakaitu uždirbto vargdienių skatiko. Ir grįždami važiavo per Varšuvą ir Vilnių, bet sustot kur-nors pabijojo.

Širvintai (Vilniaus pav.). *Nauja cerkvė.* Cerkvės pas mus dygsta, kaip grybai po lietuvių; štai, 29 rugsėjo tapo pradėta statyti nauja cerkvė ir Širvintuose. Širvintų lietuvių katalikų parapija turi daugiau 8 tūkstančių žmonių, tuo tarpu pravoslavų kas-žin ar atsiras kokia pora šimtų. *Dobilas.*

Lietuviai svetur.

Odesa. Lietuviai savo tėvynėje yra maskolių valdžios ir „poliako - litvinų“ neapkenčiami. Tai suprantama, bet kuo jie baisūs Odesoje? Maskoliai čionai visai neatkreipia ant lietuvių atydos, kadangi jų sulyginamai yra labai maža. Beto tas mažas skaitlius yra labai išsklaidytas po visas miesto dalis. Didelis

užsiėmimo įvairumas kenkia pasižinimui tarp savęs, o pasižinus — tankiesniems susiejimams ir pasidalinimui žinių iš Lietuvos. Didelė dalis mažai tėra tautiškai susipratusi. Tokiu būdu čia lietuviai da visai mažai yra žinomi ir žandarams. „Polako-litvinų,“ palyginus su lenkais ir lietuviais, nedaug tėra, užtai jie turbūt ir tyli. Lenkai — užsiėmę savo reikalais. Rodos, lietuviai negali čionai niekam užkliūti, bet pasirodo ne taip.

Yra Odesoje klebonas vokiečys Gartman, kuris bijo, kad lietuviai nepradėtų įieškoties sau bažnyčioje tiesų. Mat dvejetas metų atgal lietuviai paprašė vyskupo, kad jis atsiųstų jiems kunigą-lietuvį. Prašymas buvo išklaustas. Paskui pasirodė, kad kunigas tėra atsiųstas, idant lietuviai galėtų atlikti išpažintį ir kad tas kunigas rinktų nuo lietuvių pinigus ir dalintųsi su vokiečių, valakų, prancūzų ir lenkų kunigais, kadangi valakų, prancūzų ir vokiečių-katalikų nedaug tėra ir jų kunigams sunku iš jų vienų pragyventi. Sakyti lietuviško pamokslo kunigas Mikolajūnas neturi tiesos, kadangi, sako klebonas, gavę pamokslo, pareikalaus sau lietuviai ir sulyginimo tiesų bažnyčioje su kitų tautų, katalikais nės lietuvių skaitlius pagal krikšto knygas yra daug didesnis už valakų, prancūzų ir vokiečių, tai gali nekaip išeiti. Lietuvių, kaip galima spręsti pagal krikšto knygas, yra apie 8000 žmonių, valakų gi ir prancūzų tik po kelis šimtus. Bet kadangi Odesos lietuviai neturtingi, — daugiausiai fabriku darbininkai, tramvajų konduktoriai, vežikai, kiemų sargai, sankrovų kontorų sargai ir tarnai, tai klebonui matos, kad jisai nusidėtų prieš Dievą, jei duotų lietuviams lygias su kitais katalikais tiesas. Lietuviai, mat, klebono nuomone, esą Dievo valios leisti neturtingais, ir, duodamas jiems lygias su turtingaisiais tiesas, jis eitų prieš Dievo valią. Tos nuomonės matyt, prisilaiko, vyskupas baronas Ropp, paskirtas dabar Vilniaus vyskupu: lietuviai siuntė jam prašymą, kad leistų kunigui Mikolajūnui sakyti lietuviškus pamokslo, bet kur tau baronas vyskupas išklaustų „klapų“ prašymo — nė atsakymo nedavė!

Tyrulinis

Škotija. Lietuvių Skotijoje yra ne mažas skaitlius — apie 6 tukstančius. Daugiausia gyvena Glasgovo apylinkėse ir Lanarkshiro apylinkėse. Visiems eina neblogai; kiekvienas, norėdamas dirbti, gauna darbą. Beveik visi lietuviai dirba anglių kasyklose ir geležies fabrikose. Bet, kaip visur, tarp mūsų

brolių dėl stokos apšvietimo nėra vienybės ir tautiško susipratimo. Dabar čionykščiai lietuviai pradeda po truputį kelties iš miego. Teip stovėjo pas mus dalykai, pakol mūsų krašto neaplinkė kun. Varnagiris. Teisingai reikia atiduoti šitam kunigui garbė už prikėlimą lietuvių.

Kun. Varnagiris atidarė lietuviams akis ir parodė jiems kelią. 6 metai atgal jis padarė susirinkimą, kur parodė, kokią naudą galėtų atnešti Škotijos lietuviams suvartojamos draugystės. Atsirado keletas žmonių ir, sudėję kiek kas galėjo pinigų, sutvėrė suvartojamą draugystę vardu *Lietuvišką Maistų Draugystę Sandara* mieste Wishau.

Pirmutinis šitos draugystės tikslas buvo atidaryti keptuvę. Škotai tevalgo tik baltą duoną, kitokia tegalima buvo gauti tik pas žydus, bet žydų duona buvo labai bloga ir brangi, o jeigu kitą sykį lietuvis pasakydavo ką žydui dėl blogos duonos, tai tas atkirzdavo: „Jeigu tau nepatinka, tai neimk, — kitą sykį prašysi verkdamas, bet negausi!“ . . . Su keptuve draugystei gerai pasisekė ir neužilgo tapo atidaryta kita keptuvė mieste Holytowne. Šiandien „Sandara“ turi 2 keptuvi ir 3 valgomų daiktų sankrovą. Dalykai stovi gerai.

Dabar lietuviai mato, kad ir jie neblogesni už kitus žmones ir pradeda užsiimti pirklyste. Jau dabar mūsų apylinkėse yra 5 keptuvės ir 7 valgomų daiktų sankrovos su lietuviškais parašais, kur teskamba tik lietuviška kalba. Visi žydai turėjo pasitraukti ir jieškoties sau kitos vietos. Dėlko mums duoti pelnyties ir gyventi iš mūsų sunkaus darbo žydams ir kitiems svetimtaučiams, jeigu galime gyventi patys!? Neužmirštiną atmintį užsipelnė kun. Varnagiris, pasėjęs pas mus tautiškos vienybės ir susipratimo sėklą, už ką siunčiame Jam širdingą padėką.

„Sandaros“ sąnariai.

Margumynai.

Prie pavieta viršininko.

— Panie načelniku, vaitas paėmė nuo manęs 5 rublius! — skundžiasi pavieta viršininkui sodietis.

— O už ką jis paėmė nuo tavęs tuos penkis rublius? — klausia viršininkas.

— Buvo toks mažas reikalėlis . . . — pradėjo sodietis.

— Aa, pešiol von! Ne penki, bet dešimts rublių jam vertėjo nuo tavęs išlupti! Aa, prakeiktas muzikas, tuoj skusties! Bežiūrint devynis kailius

nuo tavęs nulupsiu! — duko viršininkas, o įgandintas sodietis, skvernus susiėmęs, spruko laukan.

— O ką, gerai muziką įgądinau? — šaipydamos viršininkas paklausė čia bėsančio valsčiaus raštininko.

— Įgądinote, vaše visokoblagorodije, — rodydamas pajuodavusius dantis, pataikavo viršininkui raštininkas.

— Tai aš vis taip, suprantate?

— Suprantame, vaše visokoblagorodije.

— Aš leidžiu, man tik mažas procentėlis... suprantate?...

— Suprantame, vaše visokoblagorodije, — su tokiu jautrumu ir dėkingumu atsakė raštininkas, tarytum jam viršininkas parodė dangaus vartus.

— Na tai apie tai atsiminkite — patarė viršininkas ir užbaigė pasikalbėjimą.

Tilvikas.

Girtuklystės pasekmės.

Girtuokliai, prisisproę degtinės ant gatvės, pykšt! pakšt! — viens kitam į ausį, už čiupros, į kuprą! tas tam už gerklės smaugti!....

Juozas iš tolo pamatė, kad jo brolį jau visai Petras užsmaugė nuopuolės — vieną į vieną pusę, kitą į kitą pusę numetė, nustumdė. Perskyręs nusivarė brolį namon.

Petras, kumštes sugniaužęs, dantis tratina ant Juozapo.

— Palukėk, tu rupūže, aš tave pamokysiu!

Ant rytojaus: dzingu-dzingu! — Policija atlėkusi ir apstojo klėtį to žmogaus, prie kurio buvo Juozapo pareituvės.

Ukininkas nustebeš klausia:

— Ar velnių čia norite?

Tie sako taip ir taip:

— Turime iškratyti tavo klėtyje Juozapo duiktus. Žinome, kad jis turi daug kontrabantų — dar ir pats patupėsi už perlaikymą....

Ukininkas, nėko nelaukdamas, trakš, trakš! — užrakino klėtį.

Išsitraukęs raktą, sako:

— Neleisiu į savo klėtį! — dagi be jo paties, neleisiu! Mano yra klėtis viso ko prikrauta, o jo tik skrynelė.... Kratymo dingste mane apvogsite... kas atiduos?

Raktu nešinas, įėjo į vidų.

Policija dairosi, kaip per nosį gavusi.

Pasiuntė pašaukti Juozapą; patį gi susitraukę, krikdami, apstoję klėtį, stirsta.

Belaukiant kaltininko, ėmė jau ir brėkšti — nė to pasiuntinio, nė Juozapo nė balso

Kaip sutemo, ukininkas išėjęs sako:

— Bereikalo čia stirstate, poneliai, kaip šunys... Aš naktį neįleisiu į klėtį ne tik jų, bet nė paties Juozapo.... Raktas pas mane, durų nelaužyste... ryto rytą atrakysiu ir žiūrėsiu.... kratykite sau jo ir mano pašalius. Siokią naktį ant lauko galite ligą gauti....

Policija matydama, kad čia nieks jų nebijo, nuleido nosis. Pamažu žandaras su žemskiu po viens kito susmuko į vidų. Ukininkas padėjo karštos bulbienės dar ir lašinių po šmotelį. Maskoliai apsidėjo pasidėję apsiaustus — gėrėjosi nusilengvinę nusvirėjusius pečius per dieną.

Juozapas, išvakarėmis parėjęs, rado prie klėties sargą — vieną tik šimtininką. Pasišnibždėjęs patyliais, Juozapas šimtininkui kaži-ką išpaudė į delną. Onikė pasislėpusi išnešė raktą. Atrakinę klėtį, išnešė nemažą knygų maišą ir kitų įtariamų daiktų. Onikė raktą atgal padėjo. Juozapas, įlindęs į kamara, atsigulė šiltai, ir kiti namiškiečiai miega sau. O policija pasikaitydama stirsta, kaip šunių, aplink klėtį. Rytą išaušus iškratė visas kertes, visus klėties palėpius, apvertė antraip visus Juozapo daiktelius — niekur nė siulo galo, nė pasiutusio popierėlio nerado.

Kad būtų tuo laiku pasipainiojęs Petras, turbūt jam būtų akis išbėdę, ar ką kitą padarę. Iš to apmaudo keikė, keikė susiriezdami, išsitiesdami, žadėdami nedovanoti Petru už tokią melagystę.

Išvažio kaip grobą putę.

Griežėlė.

„Kankinių Kasos“ Komiteto pranešimas.

Pačioj Lietuvoj nebuvo ligšiol jokios draugystės, kuri plačiaus užsiimtų šelpimu nukentėjusių už politišką ir tautišką judėjimą, o tuo tarpu tokių nukentėjusių atsiranda vis kas kartą daugiau.

Dabar Lietuvoje susitvėrė „Kankinių Kasa“, kurios tikslu yra šelpti visus nukentėjusius už politišką ir tautišką lietuvių judėjimą, be skirtumo nukentėjusiųjų ypatų pažiūrų.

„Kankinių Kasa“: 1) organizuos pinigų rinkimą, 2) rinks žinias apie nukentėjusiuosius ir 3) skirs ir suteiks jiems pašalpą.

Visus „Kankinių Kasos“ reikalus veda Komitetas, kurs turi savo rankose kasą, paskiria ir išsiuntinėja pašalpas.

Kas pusmetį „Kankinių Kasos“ Komitetas garsis laikraščiuose apyskaitas įėjusių į kasą ir išleistų pinigų.

Pradėdamas savo darbą, Komitetas kviečia visus prijauciančius paremti jį aukomis, kurios galima siųsti stačiai Komitetui arba per redakcijas laikraščių: „Varpo“ ir „Ukininko“, „Darbininkų Balso“, „Vienybės Lietuvinkų“ ir „Lietuvos“.

Lapkričio m. 1903 m.

„Kankinių Kasos“ Komitetas.

Prierašas. Augant tautiskam ir politiskam Lietuvos judėjimui, kas kartą daugiau atsiranda nukentėjusių už jį ir reikalaujančių pagalbos.

Šelpimas ligšiol tankiausiai buvo atliekamas iš užsienio, nes ten jis ir buvo koncentruotas, ir turėjo, suprantama, sutikti nemažą kliučių. Reikia tikėtis, kad susitvėrusiai dabar naujai „Kankinių Kasai“ pačioj Lietuvoj bus parankiausiai atlikti tasai darbas ant vietos.

Sveikindami naują „Kankinių Kasos“ Komitetą, mes su noru apsiimame patarpininkauti priimdami aukas; vienkart teipgi meldžiamės ir skaitytojų kam brangus yra mūsų judėjimas, paremti, kiek kas išsigali, aukomis kankinių šelpimą. Visi išvien remkime viens-kitą: bus našesnė ir kova!

„Varpo“ ir „Ukininko“ Redakcija.

34 Atsakymai.

Visiems eiliadirbiams. Eilių gauname sulyginamai gana daug, daugias, negu rimtesnių ir mūsų labai pageidaujamų straipsnių ir apysakūčių (iš tautiškai-politiško mūsų gyvenimo). Eilės paprastai niekam netikusios: kaltos, su neišpasakytai pagadinta, sudarkyta kalba, be ritmo, be nieko... Persergstame, kad mes tetalpiname iš dailiųjų dalykų tik poeziją, ar ji būtų proza, ar eilėmis rašyta. Ne kiekvienos eilės dar gali būti pavadintos poezija. Eilėms-poezijai statomi yra tam tikri svarbūs reikalavimai. Kas jų nežino, nesupranta, ar jų pakakinti negali, tai ir tenesigriebia ir tenedarko prakilnios poezijos dirvos.

O nuo eilių pas mus pradeda beveik kiekvienas, vos pramokęs plunksną valdyti ir nepažinęs dar nė paprasčiausio dalyko — gramatikos. Šitiems būtinai patariame pradėti tik nuo prozos, kurią dar galima, jei parašytasis dalykėlis kam-nors tinka, šėip ar teip ištaisyti. O pradedantiems vos rašyti patariame pirmiausiai pradėti tik nuo korespondencijų: mums labai reikalingos *teisingai* aprašytos žinios iš kuo-plačiausios mūsų padangės.

Naujai prisiųsti „Ūk-ko“ Redakcijai rankraščiai.

Laukinio eilės: „Noriu rašyti...“, „Mūsų dainos“, „Dainelė“, „Mano jaunystė“, „Girtybė“, „Šatekšnio eilės: „Sentėvių kapai“, „Į kovą“, „Daina I“ ir „Daina II“, „X. X. eilės: „Trumpaičiuos 1902 m.“, „Muša“, „Kunigelei“.

Iš atsiųstų Redakcijai raštų išsiųsta.

„Lietuvos“ Redakcijai: *Lenko*: „Mūsų Senapylė“, *Tarp-ko*: „Prieš vėją nepapūsi“, *J. Laukinio*: „Laiškas garbingai Lietuvaitei ir draugam Lietuvelem“, „Maloni Lietuvaite“, *M.*: „Svetur“ ir „Savi namai“, *Griežtelės*: „Neįveikiama byla“, *Žemaitės*: „Bulius rubežiaus sargas“, *N.*: „Visai įaimė lemia“, *Liepuko*: „Švilpt — vasara ir praėjo!“, „Kur tu važiuoji?“

Nuo Redakcijos.

„Varpo“ ir „Ūkininko“ Redakcijai truksta ir labai reikalingi yra šitie „V-po“ ir „Ūk-ko“ *M. M.*:

„Varpo“: 1892 m. *M. M.* 3; 1893 m. *M. M.* 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12; 1894 m. *M. M.* 2, 3, 4. —

„Ūkininko“: 1891 m. *M. M.* 7, 8, 10, 11; 1892 m. *M. M.* 1; 1893 m. *M. M.* 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12; 1894 m. *M. M.* 1, 6; 1899 m. *M. M.* 1, 2, 12. —

Kadangi šitie *M. M.* jau yra išpirkti todėl kreipiamės į visus, kurie turėtų dar juos, melzdami už šokią ar tokią prekę pavesti mums paminėtus čia *M. M.* — Visi čia minėtieji. *M. M.* reikalingi yra ne pirklystei, bet Redakcijos komplektui.

Atsakomasis Redaktorius J. Lapinas.

Naudingos ir smagios įsiskaityt knygelės.

1. Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugeliu paveikslėlių	30 kap.
2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais)	20 "
3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveikslėliais)	20 "
4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus: teipogi gėralai alkoholin. ir taboka	15 "
5. Kapai didžiū kunigaikščių ir karaliū Vilniuje	15 "
6. Gais masinos ir gelžkeliai (su paveikslėliais)	10 "
7. Pamokinimas, kaip nuo pagedimo apsaugoti žmones, pagedusių šunų aprietus	6 "
8. Džiova ir kaip nuo jos apsisaugoti	6 "
9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos	10 "
10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsiginti	10 "
11. Triš pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadorių sodiečių (antra laida)	15 "
12. Bulvių vaisinimas	15 "
13. Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu)	20 "
14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos išsimokė (su 10 paveikslėliu)	20 "
15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip anuos pažinti	15 "
16. Epikteto aforizmai su pridėjimu keleto skyriū iš jo „Pruntavimų“	15 "
17. Trumpa geometrija	50 "
18. Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose	10 "
19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių	6 "
20. Kaip apsiereiskia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais)	15 "
21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.)	15 "
22. Avižų auginimas (su 8 paveiksl.)	10 "
23. Vienas iš mūsų tur apsivesti	10 "
24. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.)	20 "
25. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šiosiejiū ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.)	25 "
26. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.)	10 "
27. Gyvenimo džiaugsmai. Pagal Lebboką P. N. sutaisita	30 "
28. Ką ir kaip nekurie amatininkai d'rba	20 "
29. Trumpa visuotina istorija. I dalis. Senovės istorija	20 "
30. Savišelpystė	30 "
31. Sofoklis. Antigona (tragedija). Vertė J. Š.	20 "
32. Pirmą pagelba nelaiminguose atsitikimuose	40 "
33. Kas ir kiek žemės gali pirtis Lietuvoj	10 "
34. Miškų, laukų, sodų, daržų eibės ir baudmės už jas	10 "
35. Džiova ir kova su ja	30 "
36. Dikaviečių apmedžiavimas	30 "
37. Paprasti išdarbiai iš sakų	25 "
38. Išdirbimas pinamųjų daiktų	"

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,

Fabrikstrasse No. 27.

Knogos.

1. Trumpa senonės lietuvių istorija. 1892. pp. 56	10 kap.
2. A. V. Kas kaltas? 1894. pp. 24	10
3. Kaukazo belaisvis. 1894.	5
4. Musų pasokos. 1894. pp. 26	5
5. Jurgis Kastrijotas. 1894. pp. 13.	5
6. Dr. Baltušis. Vakaras Tilviko pirtelėje. 1894. pp. 15	5
7. Krumplių Jonas. 1895. pp. 36	10
8. Trusas ir kapitolas. 1896. pp. 42	10
9. Sventmikiš. Parmazonas arba baisumas Dievo rustybės. 1897. pp. 36	10
10. P. A. Apšakinėjimai apie žemę, vandenį ir orą. 1898 pp. 48	10
11. Š-s. Maskolių valdžia ir žmonės. 1898. pp. 54.	10
12. Žemaitė. Paveikslai (iš „Ukininko“). 1899. pp. 36	5
13. Žemaitė. Paveikslai (iš „Varpo“). 1899. pp. 47	5
14. Pagaikštis. Bitės. 1899. pp. 24	5
15. Mykolaitis. Mindaugis. 1899 pp. 58	5
16. Ar dabar yra baudžiava? 1899. pp. 56	10
17. Lazdynų Pelėda. Kas priešius? 1900. pp. 32	5
18. Bitė. Tėvas ir sunus. 1900. pp. 23	5
19. Žemaitė. Valšėiaus sudas (komedija). 1900. pp. 19	5
20. B. Kova (drama). 1900. pp. 40	10
21. A. Mickevychius. Velinės. 1900. pp. 68	15
22. J. B. Grabnyčių žvakė. 1901 pp. 31	5
23. Žemaitė. Pareisklai (iš „Varpo“) 1901. pp. 42	10
24. Lazdynų Pelėda. Sugriautas Gyvenimas. 1901. pp. 29	5
25. Tv. Šunadvokatis. 1901. pp. 48	12
26. Parapija ir kunigas. 1901	5
27. Ž „Ne Gadaj“ arba Baisus Sapnas. 1902. pp. 18	5
28. B. Nebepirmas. 1902. pp. 23	5
29. Žemaitė. Atminimai. 1902. pp. 23	5
30. Dvi Moterys. Večnias spąstuose. 1902. pp. 62.	10
31. L. P. Judosius. 1902. pp. 11	5
32. L. P. Klajunas. 1902. pp. 60	20
33. Karolius Jak-s. Vaidila. Originališka novelė. 1902. pp. 15	10
34. J. Barzdyla. Apsireiškimas iš žemės gyvenimo. 1902 pp. 44	10
35. Nežinomas. Rykštės. 1902. pp. 2	5
36. Iš. Seno kareivio papasakojimas. 1902 pp. 16	10
37. Dvidešimtmetinės „Ausros“ sukaktuvės. 1903 pp. 62	50
38. Tautiškas atgijimas Lietuvių ir kitų tautų. 1903 pp. 40	15.

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpr., Fabrikstr. 27.